

https://www.ey.com/en_us/strategy-transactions/how-the-covid-19-pandemic-affects-m-a-transaction-execution.

3. World Investment Report [Електронний ресурс] // UNCTAD. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf.

4. Рогач О. Нові тенденції вивозу ІІІ/ Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу. Монографія /За редакцією Рогача О.І. К.: Вид-во «Центр учбової літератури», 2019, – с.95-111.

5. Impact of COVID-19 on Mergers, Acquisitions & Corporate Restructurings [Електронний ресурс] // MDPI. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mdpi.com/2673-7116/1/2/8>.

Вербицька М.О.⁴

ВПЛИВ КРИЗИ В АФГАНІСТАНІ НА ГОСПОДАРСЬКУ СИСТЕМУ СВІТОУСТРОЮ

Більше 20 років світ спостерігає за масштабним збройним конфліктом в Афганістані: громадянською війною, що еволюціонувала в глобальне протистояння НАТО та «Талібану». Проте 2021 року тривка тенденція прийшла до поворотного пункту: США врешті вивели свої війська з країни, де запанувала влада талібів. Проте управляти завжди важче, ніж встановлювати контроль, тож поточна економічна ситуація Афганістану залишається проблемним питанням для всієї світової спільноти.

По-перше, варто проаналізувати внутрішній стан національного господарства Афганістану після зміни уряду. Унаслідок заморожування резервів США та закриття комерційних банків населення, чий заощадження виявилися «замурованими», опинилося на межі виживання. Курс національної валюти стрімко падає. Підприємства згортають свою діяльність. За прогнозами директора продовольчої програми ООН Девіда Бізлі: «Кількість жителів Афганістану, яким загрожує голод через кризу, досягла 14 мільйонів, що становить більше 40% населення». [1] У той же час ситуація, що склалася, здійснює певний економічний та морально-етичний тиск на міжнародну спільноту, від якої до сьогодні значно залежав рівень життя населення країни. Зокрема за свідченнями Світового Банку: «Економіка Афганістану характеризується крихкістю і залежністю від світової допомоги» [2], що й демонструє поточний стан населення країни. У 2020 році ряд партнерів планували виділити 12 мільярдів гуманітарної допомоги Афганістану за умови додержання прав людини, [3] проте, схоже, через встановлення влади ісламістів та нефункціонування головного центру сполучення зі світом – Кабульського аеропорту таке вливання опинилося під загрозою.

Водночас варто звертати увагу й на більш глобальні загрози для світової економіки. Найбільш поверховим й очевидним, на мою думку, є питання глобальної міграційної кризи, що стане не лише демографічною, а й соціально-культурною проблемою. Чисельні порушення прав людини та страх страти за попередню співпрацю із США призводить до

⁴ Студентка 1-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини». Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Науковий керівник: Штогрін К.В., асистент кафедри міжнародних фінансів.

бажання місцевого населення залишити Афганістан, що потенційно є викликом для європейських країн, які й так переживають міграційну кризу. Уже декілька європейських країн висловили занепокоєння новим джерелом біженців в Азії, тож міграційний потік стане ще одним політичним, економічним та соціокультурним викликом для всієї світової спільноти.

У контексті Європейського союзу варто також припустити, що ситуація в Афганістані стане приводом для переорієнтації утворення на більш рішучі позиції в галузі розвитку оборонного потенціалу. Політика відходу США від світових воєн повинна стати тригером розвитку спільних військових стратегій союзу, який у майбутньому прагнутиме посилити свою захисну незалежність. За свідченням високого представника ЄС Жозепа Борреля: «Афганістан засвідчив, що недоліки в нашій стратегічній автономії мають свою ціну. Єдиний шлях уперед – це об'єднати наші сили та посилити не лише наші спроможності, а й нашу волю до дії. Це означає підвищення рівня готовності, проведення спільних навчань і військових тренувань, утворення нових інструментів, як Сили входження». [4]

Великого занепокоєння світові приносить також можливість посилення індустрії наркоторгівлі як єдиного та доволі надійного джерела доходу для національної економіки Афганістану. За різними підрахунками, ринок опіоїдів в Афганістані оцінюється від 2 до 6 мільярдів доларів на рік через відносну легкість ведення цього бізнесу. Погіршує ситуацію той факт, що вже не раз фіксувалися випадки покровительства галузі представниками влади. Можна з упевненістю сказати, що до докорінної перебудови економічної моделі держави із новими, більш вигідними джерелами прибутку, експорт наркотиків до США, ЄС та інших країн, як і частка тіньового сектору в їхніх економіках неухильно зростатиме.

Наостанок, хотілося б проаналізувати можливості потенційного партнерства Афганістану та його вплив на систему міжнародних економічних відносин. Відомо, що КНР висловила готовність здійснювати значні інвестиції в країну, передусім, для реалізації інфраструктурних проєктів. Це пов'язує із геополітичними, етнічними та іміджевими інтересами Піднебесної. Задля впливу на Іран значні вливання в Афганістан готові здійснювати країни Перської затоки. Партнерство з Іраном у ролі основного поточного постачальника нафти також не варто відкидати в умовах термінового пошуку Афганістаном торговельних зв'язків для отримання доступу до світової валюти. Усі ці потенційні зв'язки за будь-якого сценарію розвитку подій призведуть до економічного посилення азійського регіону та ще більшого протистояння в рамках дихотомії «Схід – Захід», а отже, світове господарство продовжить якісно видозмінюватися, відбиваючи геополітичні протистояння глобальних лідерів.

Список використаних джерел

1. Western nations race to complete Afghan evacuation as deadline looms [Електронний ресурс] // Reuters. – 2021. URL: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/afghanistan-faces-humanitarian-crisis-airlift-deadline-looms-2021-08-25/>
2. The World Bank in Afghanistan [Електронний ресурс] // The World Bank. – 2021. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/afghanistan/overview#1>

3. ООН прогнозує сильний голод в Афганістані після приходу талібів [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-oon-afghanistan-kryza/31427432.html>

4. Криза в Афганістані спонукає ЄС до посилення стратегічної автономії [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3309152-kriza-v-afganistani-sponukaє-es-do-posilenna-strategicnoi-avtonomii-borrel.html>

*Гунда А.Б.*⁵

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ БНП: МЕТОДИ, НАСЛІДКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПРОТИДІЇ

Податкові аспекти для діяльності багатонаціональних підприємств (БНП) набувають великого значення вже на стадії побудови архітектури групи, коли внутрішньофірмова структура оптимізується таким чином, щоб сукупний прибуток групи після сплати податків досягав свого максимуму. У процесі корпоративного міжнародного податкового планування мінімізуються сукупні податкові платежі групи, що є сумою локальних податків, сплачених у країнах розташування афілійованих осіб групи, а також податків на організацію в юрисдикції резидентства материнської компанії. БНП можуть скористатися перевагами відмінностей у системах корпоративного оподаткування у різних юрисдикціях, щоб зменшити свій податковий тягар. Все це стає можливим через поширення податкової юрисдикції кожної держави на свою суверенну територію, що втілюється в локальному підході держав до питань оподаткування БНП в особі їх окремих асоційованих компаній як окремих податкових одиниць [10;11].

Основним способом використання цих відмінностей є переміщення прибутків із країн з вищими податковими ставками до країн із нижчими податковими ставками. Такого переміщення прибутку можна досягти, шляхом маніпулювання трансфертними цінами на внутрішньогрупові операції, стратегічної концентрації нематеріальних активів (і пов'язаного з ними доходу) у країнах з низькими податками або концентрації внутрішніх і зовнішніх боргів (і, таким чином, виплати відсотків) у країні з високими податками. На додаток до переміщення прибутку, БНП можуть використовувати невідповідності між податковими системами, наприклад, для досягнення ситуацій подвійного неоподаткування (наприклад, «гібридні» корпоративні особи, які не вважаються податковими резидентами жодної країни) або подвійного вирахування (наприклад, витрати, які підлягають вирахуванню з податку у двох країнах одночасно). БНП можуть, використовувати пільговий режим оподаткування певних видів діяльності або доходів більше, ніж вітчизняні фірм, наприклад, шляхом розміщення інтелектуальної власності у країнах із пільговим податковим режимом (наприклад, «патентна скринька») [1].

Для цілей міжнародного оподаткування БНП, як правило, не розглядається як єдине підприємство. Натомість, основні правила застосовуються до кожної компанії в групі навіть тоді, коли ці компанії здійснюють операції одна з одною. Це відкриває двері для податкової

⁵ Студентка 4-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини».

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник: Підчоса О.В., к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів.